

Aan de slag met... grondrechten tijdens corona

Korte omschrijving werkvorm

In het nieuws van de afgelopen weken wordt er veel gesproken over grondrechten. Het recht om te demonstreren, het recht op privacy, het recht op gelijke behandeling, het recht op een gezonde omgeving. Wat zijn die grondrechten eigenlijk en waarom zijn ze zo belangrijk? Aan de hand van een casus gaan de leerlingen aan de slag met botsende grondrechten.

Leerdoel

- De leerlingen leren enkele grondrechten kennen.
- De leerlingen leren dat grondrechten soms kunnen botsen.
- De leerlingen kunnen beargumenteren welke grondrechten zij belangrijk vinden.
- De leerlingen kunnen beargumenteren waarom een bepaalde maatregel in strijd zou kunnen zijn met de rechtsstaat.

Duur

30 minuten

Benodigd materiaal

- Voor elke leerling het overzicht van de grondrechten
- Voor elke leerling één of meer werkbladen

Handleiding

1. Kies de casus Corona-app of de casus Demonstratie.
2. Verdeel de leerlingen in groepjes van 2 of 3 leerlingen.
3. Vertel de leerlingen dat zij een rol gaan spelen. Ze zijn óf minister/burgemeester, óf ze zijn fractie A, B of C (van de Tweede Kamer of de gemeenteraad). Ze gaan onderzoeken welke grondrechten iets te maken hebben met de invoering van een corona-app of het recht om te demonstreren.
4. Geef elke leerling het overzicht van de grondrechten.
5. Deel de verschillende rollen uit of laat de leerlingen zelf kiezen.
6. Er is maar 1 groepje dat de rol van minister/burgemeester heeft. De andere groepjes zijn de Tweede Kamer-/ gemeenteraadsfractie A, B of C. Er kunnen dus meerdere groepjes A, B en C zijn.
7. Laat het minister-/burgemeestergroepje hun voorstel presenteren.
8. Vraag de fracties A, B of C om te reageren.
9. Laat de fracties stemmen. Moet de corona-app er komen, c.q. mag er gedemonstreerd worden? De meerderheid beslist!
10. Bespreek aan de hand van het antwoordblad klassikaal de antwoorden. Benadruk dat er soms botsende grondrechten kunnen zijn.
Er zijn vaak verschillende antwoorden mogelijk, het is als verdieping waardevol om het gesprek hierover aan te gaan.

Werkblad Grondrechten

In een grondwet staan de belangrijkste regels van een land. In de Nederlandse Grondwet staan 23 grondrechten. Door deze grondrechten worden burgers beschermd en geholpen.

Artikel 1: Gelijkheidsbeginsel

Je mag niet discrimineren.

Artikel 6: Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Je mag zelf weten waarin je gelooft en je mag je geloof uitoefenen.

Artikel 7: Vrijheid van meningsuiting, waaronder vrijheid van drukpers

Je mag je eigen mening hebben.

De overheid controleert niet vooraf wat er in de krant geschreven wordt of wat er op tv komt.

Artikel 8: Vrijheid van vereniging

Iedereen mag een vereniging oprichten, bijvoorbeeld een voetbalclub of een zwemvereniging. Hiervoor hoef je geen toestemming te vragen aan de overheid.

Artikel 9: Vrijheid van vergadering en betoging.

Je mag in Nederland demonstreren. Je moet het wel van tevoren melden als je dit gaat doen.

Artikel 10: Recht op privacy

Iedereen heeft recht op privacy. De gegevens die over jou vastgelegd zijn mag je inzien en aanpassen. De overheid mag niet zomaar meekijken in jouw privéleven.

Artikel 13: Briefgeheim

De overheid mag niet je brieven lezen. Ook mag jouw telefoon niet afgeluisterd worden. Er zijn wel uitzonderingen, bijvoorbeeld als ze denken dat je een aanslag gaat plegen.

Artikel 15: Vrijheidsontneming

In Nederland mag je vrijheid niet zomaar worden afgepakt. Dat kan alleen als dat in een wet staat en als het van de rechter mag. Met vrijheidsontneming wordt gevangenisstraf bedoeld, maar ook een enkelband.

Artikel 19: Bevorderen werkgelegenheid

De overheid moet zijn best doen om te zorgen dat er genoeg werk is voor iedereen.

Artikel 22: Volksgezondheid

De overheid moet zijn best doen om Nederlanders gezond te houden.

Werkblad Minister

Corona-app

Jij bent minister van volksgezondheid en je bent bezig met het ontwikkelen van een corona-app. Je onderzoekt met verschillende ontwikkelaars welke app de beste is. De corona-app moet er voor zorgen dat er minder mensen besmet raken met het virus. Dat kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld zo:

- Mensen die in de buurt zijn geweest van een besmet persoon krijgen een berichtje via de app op hun telefoon.
- Zolang je besmet bent, of zolang de kans groot is dat je besmet bent, houdt deze app in de gaten of je wel binnen blijft. Ga je toch naar buiten, dan stuurt de app de plekken waar je bent geweest door naar je gemeente.
- In de app zit een soort gezondheidspaspoort. Je krijgt dat paspoort alleen als je gezond bent en geen klachten hebt die op corona lijken. Op sommige plekken mag je alleen komen als je dit gezondheidspaspoort op je telefoon hebt.

Je krijgt vragen van de Tweede Kamer over deze app. Bereid je goed voor. Lees alle verschillende grondrechten op het werkblad. Je moet de Tweede Kamer overtuigen, want de meerderheid van de Tweede Kamer moet voor je voorstel stemmen.

Noem hieronder drie grondrechten die in gevaar kunnen zijn bij invoering van één van deze apps. Waarom is dat grondrecht belangrijk? Voor welk grondrecht is een corona-app juist goed?

Doe een voorstel aan de Tweede Kamer: moet deze app worden ingevoerd of niet? Wil je alle drie manieren gebruiken, of maar één of twee van de drie?

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Het is goed voor artikel ... , want:

Als minister vind ik deze app WEL/NIET een goed idee, want:

Werkblad Tweede Kamerfractie A Corona-app

Julie zijn Tweede Kamerleden en horen dat de minister bezig is met een corona-app. De corona-app moet er voor zorgen dat er minder mensen besmet raken met het virus. Dat kan op verschillende manieren.

Bijvoorbeeld zo:

- Mensen die in de buurt zijn geweest van een besmet persoon krijgen een berichtje via de app op hun telefoon.
- Als je besmet bent, of als de kans groot is dat je besmet bent, houdt deze app in de gaten of je je wel binnen blijft. Ga je toch naar buiten, dan stuurt de app de plekken waar je bent geweest door naar je gemeente.
- De app is een soort gezondheidspaspoort op je telefoon. Je krijgt hem alleen als je gezond bent en geen klachten hebt die op corona lijken. Op sommige plekken mag je alleen komen als je deze app op je telefoon hebt.

Jullie willen de minister vragen stellen over deze app. Jullie partij vindt **vrijheid** erg belangrijk. Noem hieronder drie grondrechten die in gevaar kunnen zijn bij invoering van deze app. Waarom is dat grondrecht belangrijk? Voor welk grondrecht is deze corona-app juist goed?

Reageer op het voorstel van de minister: moet deze app worden ingevoerd of niet?

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Het is goed voor artikel ... , want:

Als Tweede Kamerfractie vinden wij deze app WEL/NIET een goed idee, want:

Werkblad Tweede Kamerfractie B Corona-app

Julie zijn Tweede Kamerleden en horen dat de minister bezig is met een corona-app. De corona-app moet er voor zorgen dat er minder mensen besmet raken met het virus. Dat kan op verschillende manieren.

Bijvoorbeeld zo:

- Mensen die in de buurt zijn geweest van een besmet persoon krijgen een berichtje via de app op hun telefoon.
- Als je besmet bent, of als de kans groot is dat je besmet bent, houdt deze app in de gaten of je je wel binnen blijft. Ga je toch naar buiten, dan stuurt de app de plekken waar je bent geweest door naar je gemeente.
- De app is een soort gezondheidspaspoort op je telefoon. Je krijgt hem alleen als je gezond bent en geen klachten hebt die op corona lijken. Op sommige plekken mag je alleen komen als je deze app op je telefoon hebt.

Jullie willen de minister vragen stellen over deze app. Jullie partij vindt **volksgezondheid** erg belangrijk. Noem hieronder drie grondrechten die in gevaar kunnen zijn bij invoering van deze app. Waarom is dat grondrecht belangrijk? Voor welk grondrecht is deze corona-app juist goed?

Reageer op het voorstel van de minister: moet deze app worden ingevoerd of niet?

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Het is goed voor artikel ... , want:

Als Tweede Kamerfractie vinden wij deze app WEL/NIET een goed idee, want:

Werkblad Tweede Kamerfractie C Corona-app

Julie zijn Tweede Kamerleden en horen dat de minister bezig is met een corona-app. De corona-app moet er voor zorgen dat er minder mensen besmet raken met het virus. Dat kan op verschillende manieren.

Bijvoorbeeld zo:

- Mensen die in de buurt zijn geweest van een besmet persoon krijgen een berichtje via de app op hun telefoon.
- Als je besmet bent, of als de kans groot is dat je besmet bent, houdt deze app in de gaten of je je wel binnen blijft. Ga je toch naar buiten, dan stuurt de app de plekken waar je bent geweest door naar je gemeente.
- De app is een soort gezondheidspaspoort op je telefoon. Je krijgt hem alleen als je gezond bent en geen klachten hebt die op corona lijken. Op sommige plekken mag je alleen komen als je deze app op je telefoon hebt.

Jullie willen de minister vragen stellen over deze app. Jullie partij vindt **gelijkheid** erg belangrijk. Noem hieronder drie grondrechten die in gevaar kunnen zijn bij invoering van deze app. Waarom is dat grondrecht belangrijk? Voor welk grondrecht is deze corona-app juist goed?

Reageer op het voorstel van de minister: moet deze app worden ingevoerd of niet?

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Artikel ... is in gevaar, want:

Het is goed voor artikel ... , want:

Als Tweede Kamerfractie vinden wij deze app WEL/NIET een goed idee, want:

Werkblad Burgemeester

Demonstratie

Jij bent burgemeester en je krijgt een aanvraag voor een demonstratie in je stad. Je laat de demonstratie toe, maar het wordt te druk. Hierdoor kan niet iedereen op 1,5 meter afstand van elkaar blijven. De gemeenteraad wil jou hier achteraf vragen over stellen.

Je krijgt vragen van de gemeenteraad over de demonstratie. Bereid je goed voor. Noem hieronder twee grondrechten die in gevaar kwamen door deze demonstratie. Waarom zijn die grondrechten belangrijk? Noem ook twee grondrechten die in gevaar zouden zijn gekomen als de demonstratie had verboden.

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Als burgemeester vind ik een demonstratie tijdens corona EEN/GEEN goed idee, want:

Werkblad Raadsfractie A

Demonstratie

Jullie zijn een fractie in een gemeenteraad en jullie krijgen het bericht dat er in deze corona-tijd een demonstratie is gehouden. Er waren heel veel mensen. Hierdoor kon niet iedereen op 1,5 meter afstand van elkaar blijven.

Je wilt de burgemeester vragen stellen over deze demonstratie. Jouw partij vindt **vrijheid** erg belangrijk. Noem hieronder twee grondrechten die in gevaar kwamen door deze demonstratie. Waarom zijn die grondrechten belangrijk? Noem ook twee grondrechten die in gevaar zouden zijn gekomen bij een verbod.

Reageer op de burgemeester. Had deze demonstratie verboden moeten worden of niet?

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Als raadsfractie vinden wij deze demonstratie EEN/GEEN goed idee, want:

Werkblad Raadsfractie B

Demonstratie

Jullie zijn een fractie in een gemeenteraad en jullie krijgen het bericht dat er op de zondag tijdens corona een demonstratie gehouden is. Maar het werd te druk. Hierdoor kon niet iedereen op 1,5 meter afstand blijven.

Je wilt de burgemeester vragen stellen over deze demonstratie. Jouw partij vindt **volksgezondheid** erg belangrijk. Noem hieronder twee grondrechten die in gevaar kwamen door deze demonstratie. Waarom zijn die grondrechten belangrijk? Noem ook twee grondrechten die in gevaar zouden zijn gekomen bij een verbod.

Reageer op de burgemeester. Had deze demonstratie verboden moeten worden of niet?

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Als raadsfractie vinden wij deze demonstratie EEN/GEEN goed idee, want:

Werkblad Raadsfractie C

Demonstratie

Jullie zijn een fractie in een gemeenteraad en jullie krijgen het bericht dat er op de zondag tijdens corona een demonstratie gehouden is. Maar het werd te druk. Hierdoor kon niet iedereen op 1,5 meter afstand blijven.

Je wilt de burgemeester vragen stellen over deze demonstratie. Jouw partij vindt **gelijkheid** erg belangrijk. Noem hieronder twee grondrechten die in gevaar kwamen door deze demonstratie. Waarom zijn die grondrechten belangrijk? Noem ook twee grondrechten die in gevaar zouden zijn gekomen bij een verbod.

Reageer op de burgemeester. Had deze demonstratie verboden moeten worden of niet?

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

De demonstratie bracht het grondrecht van artikel ... in gevaar, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Bij een verbod was het grondrecht van artikel ... in gevaar gekomen, want:

Als raadsfractie vinden wij deze demonstratie EEN/GEEN goed idee, want:

Antwoordmodel Corona-app

Hieronder volgt een overzicht van de in de opdracht genoemde grondrechten. Per artikel wordt aangegeven of een corona-app goed of slecht is voor dit artikel. Het gaat hier om de meest voor de hand liggende antwoordmogelijkheden. Het is heel goed mogelijk dat leerlingen andere goede antwoorden opgeven.

Artikel 1: Gelijkheidsbeginsel

Je mag niet discrimineren.

Geldig voor corona-app: als jij ergens niet naartoe mag, terwijl anderen dat wel mogen, kan iemand zich gediscrimineerd voelen. Bijvoorbeeld iemand die blind is en de app niet heeft geïnstalleerd of helemaal geen smartphone heeft.

Fractie C vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 6: Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Je mag zelf weten waarin je gelooft en je mag je geloof uitoefenen.

Als het gebruik van de app ervoor zorgt dat je niet naar een kerk kunt gaan, heb je minder geloofsvrijheid.

Fractie A vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 7: Vrijheid van meningsuiting, waaronder vrijheid van drukpers

Je mag je eigen mening hebben.

De overheid controleert niet vooraf wat er in de krant geschreven wordt of wat er op tv komt.

Niet van toepassing. Er is bij de corona-app geen controle op de vrijheid van meningsuiting.

Artikel 8: Vrijheid van vereniging

Iedereen mag een vereniging oprichten, bijvoorbeeld een voetbalclub of een zwemvereniging. Hiervoor hoeft je geen toestemming te vragen aan de overheid.

Niet van toepassing. Je mag nog steeds zonder het te vragen een vereniging oprichten. Maar misschien moet je wel de app gebruiken als mensen naar je vereniging komen.

Fractie A vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 9: Vrijheid van vergadering en betoging.

Je mag in Nederland demonstreren. Je moet het wel van tevoren melden als je dit gaat doen.

Je kunt niet meelopen in een demonstratie wanneer je thuis moet blijven (een balkondemonstratie kan wel). Je kunt ook niet meelopen in een demonstratie wanneer je voor die demonstratie een gezondheidspaspoort nodig hebt terwijl je dat niet hebt.

Fractie A vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 10: Recht op privacy

Iedereen heeft recht op privacy. De gegevens die over jou vastgelegd zijn mag je inzien en aanpassen. De overheid mag niet zomaar meekijken in jouw privéleven.

Als de overheid bij gaat houden op welke plekken je bent geweest, is dat een inbreuk op dit recht. Verder is het belangrijk hoe de overheid alle informatie bewaart. Als dat niet op een veilige manier gebeurt, kunnen jouw persoonlijke gegevens gevonden of gestolen worden. Als de locatiegegevens meteen worden weggehaald als je weer naar buiten mag, is de privacyschending minder groot (want tot die tijd is het toch verboden om je huis uit te gaan).

Artikel 13: Briefgeheim

De overheid mag niet je brieven lezen. Ook mag jouw telefoon niet afgeluisterd worden. Er zijn wel uitzonderingen, bijvoorbeeld als ze denken dat je een aanslag gaat plegen.

Voor dit recht is het belangrijk hoe de app gemaakt wordt: als alles alleen op je telefoon wordt opgeslagen, is er geen probleem. Maar als anderen jouw persoonlijke informatie kunnen lezen, dan kun je dat zien als 'af luisteren'. Dan komt dit recht wel in gevaar. Ook bij het gezondheidspaspoort is het belangrijk wie er mee kan kijken met de gegevens en waar jouw persoonlijke informatie wordt opgeslagen.

Artikel 15: Vrijheidsontneming

In Nederland mag je vrijheid niet zomaar worden afgepakt. Dat kan alleen als dat in een wet staat en als het van de rechter mag. Met vrijheidsontneming wordt gevangenisstraf bedoeld, maar ook een enkelband.

Thuis in quarantaine zitten lijkt erg op huisarrest. Zeker als je een boete krijgt wanneer je toch naar buiten gaat. Gedwongen quarantaine mag wel, omdat er een wet is die zegt dat mensen de gezondheid van anderen niet in gevaar mogen brengen. Maar quarantaine kan niet zomaar opgelegd worden: de rechter moet deze beslissing kunnen toetsen, ze moeten jou gehoord hebben en je hebt recht op een advocaat. NB: Er is nu nog geen sprake van verplichte thuisquarantaine. De 'regels' over thuisquarantaine bij virusverschijnselen zijn slechts dringende adviezen van het RIVM ([bron](#)). Fractie A vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 19: Bevorderen werkgelegenheid

De overheid moet zijn best doen om te zorgen dat er genoeg werk is voor iedereen.

De corona-app moet ervoor zorgen dat mensen veilig met de trein en bus naar hun werk en naar de horeca kunnen. Zo gaan bedrijven niet failliet. En dat bevordert dus de werkgelegenheid.

Artikel 22: Volksgezondheid

De overheid moet zijn best doen om Nederlanders gezond te houden.

Door de corona-app komen mensen er sneller achter dat ze (misschien) besmet zijn, en kunnen ze eerder maatregelen nemen om zelf geen andere mensen te besmetten. Dat helpt om de pandemie in te dammen en draagt dus bij aan de volksgezondheid. Dat wordt nog sterker als de app ook controleert dat je echt in quarantaine blijft en/of ervoor zorgt dat je niet toegelaten wordt op plekken waar je het virus anders verder zou kunnen verspreiden.

Fractie B vindt dit artikel heel belangrijk.

Antwoordmodel Demonstratie

Hieronder volgt een overzicht van de in de opdracht genoemde grondrechten. Per artikel wordt aangegeven of het wel of niet toestaan van een demonstratie een inbreuk op het betreffende grondrecht kan betekenen. We geven de meest voor de hand liggende antwoordmogelijkheden. Het is heel goed mogelijk dat leerlingen andere goede antwoorden opgeven.

Artikel 1: Gelijkheidsbeginsel

Je mag niet discrimineren.

Mogelijke inbreuk: als de ene groep niet mag demonstreren, terwijl anderen dat wel mogen, kan iemand zich gediscrimineerd voelen.

Fractie C vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 6: Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Je mag zelf weten waarin je gelooft en je mag je geloof uitoefenen.

Niet van toepassing.

Artikel 7: Vrijheid van meningsuiting, waaronder vrijheid van drukpers

Je mag je eigen mening hebben.

De overheid controleert niet vooraf wat er in de krant geschreven wordt of wat er op tv komt.

Door te demonstreren geef je je mening ergens over. Bijvoorbeeld dat de coronaregels te streng zijn, of dat racisme moet stoppen. Het verbieden van een demonstratie beperkt dit recht.

Fractie A vindt dit artikel heel belangrijk.

Artikel 8: Vrijheid van vereniging

Iedereen mag een vereniging oprichten, bijvoorbeeld een voetbalclub of een zwemvereniging. Hiervoor hoef je geen toestemming te vragen aan de overheid.

Niet van toepassing. Demonstreren is niet hetzelfde als een vereniging oprichten.

Artikel 9: Vrijheid van vergadering en betoging.

Je mag in Nederland demonstreren. Je moet het wel van tevoren melden als je dit gaat doen.

Het verbieden van een demonstratie betekent een inbreuk op of inperking van dit recht. Het is wel zo dat demonstranten van tevoren moeten melden waar ze demonstreren en met hoeveel mensen ze demonstreren. En de burgemeester kan een maximum stellen aan het aantal mensen dat komt demonstreren, om de openbare orde en de volksgezondheid te waarborgen. Als de openbare orde en de volksgezondheid in het gedrang dreigen te komen, kan de burgemeester een demonstratie alsnog verbieden.

Fractie A vindt dit een belangrijk artikel.

Artikel 10: Recht op privacy

Iedereen heeft recht op privacy. De gegevens die over jou vastgelegd zijn mag je inzien en aanpassen. De overheid mag niet zomaar meekijken in jouw privéleven.

Niet van toepassing.

Artikel 13: Briefgeheim

De overheid mag niet je brieven lezen. Ook mag jouw telefoon niet afgeluisterd worden. Er zijn wel uitzonderingen, bijvoorbeeld als ze denken dat je een aanslag gaat plegen.

Niet van toepassing.

Artikel 15: Vrijheidsontneming

In Nederland mag je vrijheid niet zomaar worden afgepakt. Dat kan alleen als dat in een wet staat en als het van de rechter mag. Met vrijheidsontneming wordt gevangenisstraf bedoeld, maar ook een enkelband.

Mensen mogen vrij rondlopen. Maar de gemeente mag een plein of straat afsluiten als het te druk wordt. Dat is geen vrijheidsontneming.

Artikel 19: Bevorderen werkgelegenheid

De overheid moet zijn best doen om te zorgen dat er genoeg werk is voor iedereen.

Niet van toepassing.

Artikel 22: Volksgezondheid

De overheid moet zijn best doen om Nederlanders gezond te houden.

Een te drukke demonstratie waarbij mensen niet op 1,5 meter staan, kan er in deze tijd voor zorgen dat meer mensen besmet worden met corona. De burgemeester kan een demonstratie om die reden verbieden, of verplaatsen naar een groot park of plek met meer ruimte, zodat de demonstranten wel genoeg afstand kunnen houden.

Fractie B vindt dit artikel heel belangrijk.